

Bikë do bi ṭi uleemp mkanjoŋ

La culture du gombo

Série Maraîchage

Texte original

Le Jardin en zone tropicale

Traduction en mandjaque

Kalilou Bathia, Vincent MENDY

Association Pëpántar Manjáku,

Tanaff, Région de Sédiou, Sénégal.

La culture du gombo

en langue mandjaque, parlée au Sénégal,
en Gambie et en Guinée-Bissau

Première édition

2016

Illustrations

Marina Darby, pages 1, 2, 3, 7 avec permission
International Illustrations, The Art of Reading, 2.0,
© SIL International Inc. 2001, couverture

© Association Pëpántar Manjáku 2016

Uwál bëtúlan

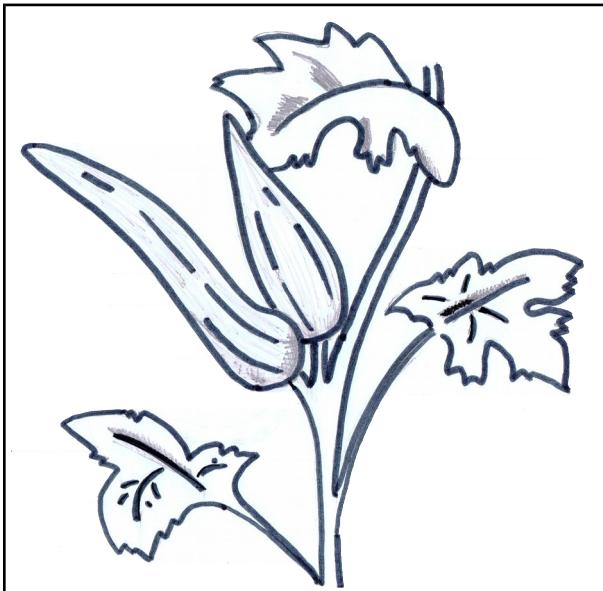
Mkanjoon ci ka ncapëju kan purir ki pëleempa
ti uyípal, jáat më wiaka uwál mëfuṭan ti pélí
mëkitéra pëya kapúul. Mko ka wiakëna pëtí, di
pëboos pi.

Pëdat tëko

Mkanjoon ɳál kaboos ka ndáf ki a ka gíj.

Ngëkorar ucapëj

Ți ucáak bajáar ka dát bukun ukorar ucapëj wi
bëleemp wi bëdiér bukal. A ka ngëcapëj
ngëcumal.

NGËWITËSA TI ULEEMPAR

Kasáal umpankára ci

Uwál

Kanu ti pélí kapúul pëya bëwiṭ di ucáak nja.

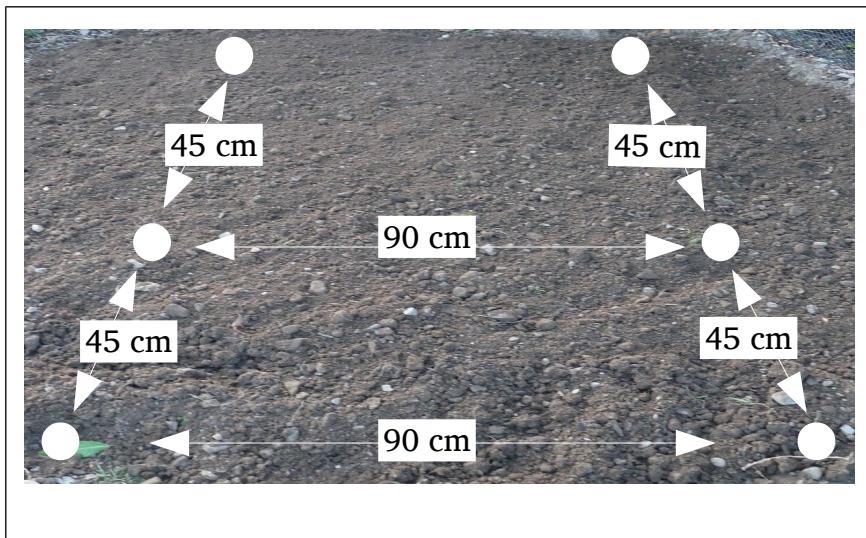
Kasáal umpankára ci

Tİ békanc nkili 25g te 50g mbuk mëkanjoŋ ka liëng ṭingëmetar useent uwánar $100m^2$. Kara buér kë wat këbuk këtëb ṭul. Tina isáal këyak mul.

Ungíjan iwetar

I jáar këgábël ṭëko ti kë leemp ti. Uwandér bërëpët na ujalui ti ngësantimetar (20cm pëya 30cm). Këgur ngëkilu 100 oo 200 ngi ugíjan ti ngëmetar ngémënt ngu.

Ngëwangël

Ngëwangël ngëngíng 0,90m na 0,40m te 0,50.

Ngëwatan ngënjangt ti iwér. Bi kë sáalar bi ti ngëngíng ngëtëb ti pëbëk, uyampar ka pëci ngëmetar 2,5m pëya 3m ti uwánar a ci 0,50m, ti uwandér a ci 0,25m pëya 0,30m.

Uwekara

Uwekara mul pëya 5 pëpën ti ngënu 6 ngi kasáal.

BATIJËNȚËN

Ujundar

Buër buër kë duk ngëtëmbi 2.

Tİ na inëm 3 uyampar mul ka pëci ngësantimetar 10cm pëya 15cm kë du tënk mul na bëtulan.

Kasël kagúrës

Pëgurës kë du sëland tul.

Bëtulan

Këdu tulançul ngënu bëliëng, kë wët pëñowan ita, pëkësat mlik ti kancapëju ka lánj mul pëbuk mák.

Bi këtíjan bi kancapëju

Tİ ngënu 30-50 pëya 70 më ka pëgurës kë jej ngëkilu 2 ngi ungíjan icuk 10-10-20 kë gur ti ngëmetar 100m^2 , na wël të bíifara intëmbi mëkanjooj.

Pëdabaṭën ngëko ngëcok

A wára pëdu pumpar ṭul par ngëko ngëcumal ka cok mul.

Unci wi :

Ngëko ngëcok

Ngëko ngëcok a ñás pëceer, a wára pëdu pumpár ṭul par ngëko ngëcumal a ñás mul un ci wi ngëbob na ngékuc kë jej ita mëkasiya ka woof kë ṭu di mlik kë gur di kancapéju.

Ngékuc ngëfeer ita

Pëdabaṭën mul kë cápan ubáaku na uníj këpumpar.

Mëmáak na ngékuc

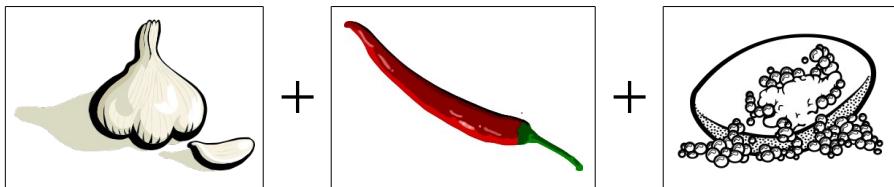
Pëdabaṭën pul igëbérëŋ, ito bëkasiya na uníj.

Ngëbob

Iwoof ita mëkasiya këgur uwál wi këjáar wi na ugabëlu.

Mëmáak mënṭ

Pëdabaṭen mul, icápan ubáaku na uníj këpumparán mul.

Nda moban ngëdo ngi ba ja nginkti ibaṭ iwëla yink.

PËMAR NA PËJUKAN

Ujoonar mul ti uṭia

A ci ngënu 125 pëya ngënu 160.

Pëmar

Ikur ti ngënu 50 pëya 65, kamár katébanṭen ti ngënu 55 pëya ngënu 110. Pëkanjooj ka ba ngëasantëmetér 12 pëya 16cm ti uyampar oo 16 pëya 20cm, par mko ja mcar pëṭáf.

Bëka

Tİ ngëmetar 100m^2 mka pëka ngëkilu 140kg pëya 290kg.

Bëka ba pebi pëtiisës mák a ci na tı uwál mëfutan.

Pëjukan

Mëkanjooŋ nát pëjukan, ngënu unk tı tëko ta joobët tı.

Bawiṭës

Nja purir pëkayan mëkanjooŋ tı bënu pëwiṭ mul ifar.

